

A KOMMUNISTÁKNAK ÁLLANDÓAN
BIZONYÍTANIUK KELL AZ EGYSÉGÉRT
FOLYTATOTT KÜZDELEMBEN

Felszólalás a Szerb Kommunista Szövetség Központi Bizottságának ülésén, a kosovói események okairól és következményeiről

---

Mindaz, amit az elmúlt két hónapban a nacionalizmus és az albán irredentizmus elleni harcban foganatosítottunk, csak a kosovói ellenforradalom továbbterjedését akadályozta meg. Annak ellenére, hogy az ellenforradalmat hazánk minden részében egyöntetűen elítélték, még nincs legyőzve. A széles körű és intenzív társadalmi-politikai tevékenység, jelentős biztonsági erők jelenléte ellenére az ellenforradalmi elemek még mindig számos helyen mozgolódnak, a helyzet nem rendeződött. Ezért kivételesen fontos, hogy a folyó tevékenység mellett alapos, elmélyült bíráló elemzés készüljön azokról az okokról és hiányosságokról, amelyek ilyen helyzethez vezettek, mint ahogy ezt Vlaškalić elvtárs hangsúlyozta bevezetőjében. Enélkül ugyanis lehetetlen igazán teret nyerni: a bíráló és önbíráló elemzés hiányában a magukat álcázó és meglapuló ellenforradalmi elemek simán megússzák, megbénítanak bennünket, gátolják az akció sikeres vezetését, akadályozzák tevékenységünket az eszmei-politikai és gyakorlati felkészülésben és mindenekelőtt a kommunisták konkrét cselekvőkészségének erősítésében. Az ilyen bíráló elemzés tanulságként és tapasztalatként kivételesen hasznos lenne mindannyiunk számára az osztályellenség és a nacionalizmus, soknemzetiségű közösségünk, a KSZ és a munkásosztály egysége e legnagyobb veszélye elleni harcban.

Az eddigi tapasztalat arra tanít bennünket, hogy a Kommunista Szövetség harcckészségének erősítése nélkül nincs forradalmi, szervezett akció sem, nem lehet módosítani az adott helyzetet, nem bontakozhat ki a kommunisták és a munkásosztály, dolgozóink tevékenysége. Véleményem szerint épp e harcckészség létrehozása az egyik legfontosabb feladat az összes szubjektum és szervezett szocialista erő, elsősorban a kommunisták felkészítése terén.

Minden nacionalizmus más nacionalizmust vált ki, és mindegyik egyformán veszélyes. Ezt tudjuk, és ma is számos példáját láthatjuk. Számunkra minden nacionalizmus veszélyes, mert mindig kapcsolatot keres az összes ellenzéki öngazgatásellenes erővel, a technobürokratizmussal,

a kispolgári liberalizmussal és a külszói ellenséges emigrációval. Ezért nekünk kommunistáknak nem szabad megengednünk, hogy a Szerb SZK-ban, ebben az összetett társadalmi-politikai közösségben saját alkotmányos jogaik és nemzeti egyenjogúságuk érvényesítésében a szerbek csak a köztársaságra tekintsenek, a nemzetiségek csak az autonóm tartományokra, mert ez mindig veszélyt rejt magában és utat nyit a nacionalizmus, a hegemonizmus és a szeparatizmus előtt.

Ezért a nacionalizmus elleni és a nemzeti egyenjogúságért folyó küzdelem kulcskérdése a Szerb Szocialista Köztársaság alkotmányos felépítésének. A nemzetiségi viszonyok, amelyeket 1974-ben osztályalapon rendeztünk, kulcsfontosságú láncszemét képezik öngazgatású szocialista politikai rendszerünknek, amely új tartalmat adott és ad a nemzeti egyenjogúságnak.

Számunkra kivételes jelentőségű az egységért folyó harc, és ilyen értelemben a kommunistáknak állandóan bizonyítaniuk kell. E harc során le kell küzdenünk minden, a Kommunista Szövetségtől idegen felfogást és ellenséges befolyást. Az mindig akkor erősödik és válik támadóvá, ha megtorpan öngazgatási társadalmi viszonyaink fejlődése. Csak az egységért küzdve tudjuk végrehajtani tulajdon sorainkban az eszmei-politikai differenciálódást.

Végigpásztázva a JKP egész fejlődési útján, megállapíthatjuk, minek köszönhetően élt túl pártunk minden vihart, minek a jóvoltából sikerült eleget tennie forradalmi kötelezettségeinek, annak, hogy erőteljes forradalmi mozgalmat hozzon létre, és döntő tényezővé váljon Jugoszlávia belső és nemzetközi fejlődése történelmi dilemmáinak megoldásában. Voltak olyan időszakok, amikor el voltunk szigetelve mind a Kelettől, mind pedig a Nyugattól, de szilárd kapcsolatban álltunk és szilárd támogatást kaptunk népünktől, munkásosztályunktól. S épp ebben a harcban találtuk meg utunkat, a szocialista öngazgatás és az el nem kötelezett politika útját és vívtuk ki helyünket a nemzetközi színtéren, s ebből a harcból még szilárdabban és erősebben kerültünk ki.

Minderről Tito elvtárs a JKSZ IX. kongresszusán a következőket mondta: „Pártunk erre azért volt képes, mert megalakulása óta állandóan két fronton harcolt: egyrészt az osztályellenség és a dolgozó nép kizsákmányolói ellen, másrészt pedig tulajdon sorain belül edződött a különféle opportunisták, szektások, ingadozók és frakciósok elleni, a forradalmi szilárdságért, a kommunisták megingathatatlanságáért folytatott állandó harcban.”

A két frontról szóló ezen tézist Kardelj elvtárs a JKSZ XI. kongresszusán taglalta, és a következőkre figyelmeztetett: „Harci frontunkat szilárdan tartanunk kell annak ellenére, hogy a politikai ellenséget a társadalmi folyamatok perifériájára szorítottuk. A forradalom nem érhet véget mindaddig, amíg a szocialista öngazgatás nem lesz képes arra, hogy tulajdon demokratikus formáival és küldöttrendszerének eszközeivel fenntartsa önmagát.” Ezt a figyelmeztetést és tapasztalatunkat ezúttal is el kell fogadnunk.

Ez természetesen megköveteli, hogy hatékonyabban érvényesüljön a Kommunista Szövetség szerepe a szocialista öngazgatás rendszerében, hogy fejlődjön a KSZ-alapszervezetek szervezettsége és munkamódszere, és erősödjön szerepük. Nem mellékes kérdés, hogy milyen mértékben tekintik sajátjuknak a KSZ-alapszervezetek a dolgozók problémáit, milyen mértékben vannak a tulajdon környezetük társadalmi folyamatainak központjában. E téren erőteljesebb fordulatot kell tennünk, és sokkal több időt kell szentelnünk a KSZ-alapszervezetek felkészítésének.

Hogy ezt elérhessük, ki kell harcolnunk azt, hogy minden KSZ-alapszervezet rendszeresen tárgyaljon a tulajdon környezetében uralkodó politikai helyzet kérdéseiről. Még hozzá nem formális okokból. Ily módon hozzájárulunk ahhoz, hogy az alapszervezet közelebb kerüljön az élethez, hogy a dolgozók életének és munkájának reális problémáit vesse fel, hogy kidolgozza tevékenységének helyes programjait, amelyek egy-egy környezet létfontosságú napi kérdéseiből származnak, és hogy e programokat hatékonyabban valósítsa meg, ily módon töltse be társadalmi és politikai szerepét.

E téren azonban ellenállásba és meg nem értésbe ütközünk. Az ellenállás oka, hogy ily módon és ilyen munka esetén a kommunistáknak vállalniuk kell a felelősséget a helyzetért, a megtett intézkedésekért és akciókért. Sajátságos opportunizmusról van szó tehát, amely veszélyezteti cselekvőképességünket és a politikai rendszerünkbe, a Szocialista Szövetségbe mint a küldöttrendszer politikai alapjába való bekapcsolódást. Mindez megköveteli a felelősség fokozását. A párttagoknak a szocialista öngazgatás rendszerébe való bekapcsolódása és részvállalása a társadalmi-politikai tevékenységből különösen fontos pártunk számára, hiszen hatalmon levő párt. Ezért nagy jelentőségű Tito kezdeményezése és látnokisága a testületi munkát és a KSZ, a többi társadalmi-politikai szervezet, az öngazgatási szervek és testületek munkamódszereinek erősítését és fejlesztését illetően.

Számunkra különösen fontos, hogy a politikai helyzet rendszeres értékelésének gyakorlatát amiatt is fejlesszük, hogy ily módon jobban felkészüljünk, tovább fejlesszük az általános honvédelem és társadalmi önvédelem rendszerét. Így tovább gazdagítjuk a felfegyverzett népről szóló koncepciót. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy még konkrétabbá váljanak kötelezettségeink és feladataink nemcsak a külső, hanem a belső ellenség elleni harcban is, valamint éberségünk fokozásában, amire olyan nagy szükségünk van ebben a nyugtalan korban.

A KSZ-alapszervezetek szerepének erősítése nélkül nem tudjuk sikeresen fejleszteni védelmi mechanizmusainkat és az általános honvédelem és társadalmi önvédelem rendszerét. Főleg ha figyelembe vesszük azokat a fokozódó nyomásokat, amelyeket Tito elvtárs halála óta gyakorolnak hazánkra. Ez külföldről irányított különleges háború, amelynek szervezői a reakciós erők, együttműködve a nagytőkével, a dogmatikus, etatista és militarista erők, a tömbországok tájékoztatási szolgálatai és az ellenséges emigráció. Céljuk a térryerésük kialakításához szolgáló

feltételek létrehozása területünkön. E játékban részt vett az Albán Munkapárt is, amely Kosovóban támaszt keres a belső ellenség struktúráiban és demagóg jelszavakkal dobálózik.

Az ellenséges emigráció legszélsőségebb csoportjai konkrét előkészületeket tesznek terrorista akciók végrehajtására. Támadásokat jelentenek be diplomáciai képviselőink ellen, és a terrorista akciók kiterjesztését hazánkra. A rendelkezésünkre álló adatok külön terrorista kiképző központok létezéséről szólnak Ausztráliában, az NSZK-ban, az USA-ban és Kanadában. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a terrorista szervezetek attól függetlenül, hogy Vörös Brigádoknak, Vörös Frontnak vagy Vörös Gárdának nevezik őket, az utóbbi években hivatásos jelleggel eszközeivé váltak bizonyos politikai köröknek a különleges háború vezetésében. Ezért véleményem szerint ezt a tényezőt sem szabad lebecsülni, főleg ha szem előtt tartjuk, hogy a nacionalizmus és sovinizmus politikai segédeszközzé vált, általa szövetségre lépnek a különféle öngazgatásellenes erők és áramlatok a dogmatikus-bürokratikus és kispolgári-liberalista erőktől a merev paraszti felfogásig és a „saját nyáj” feletti reakciós-klerikális lelkipásztorkodásig, amely az utóbbi időben agresszív módon és különböző formákban jut kifejezésre a nemzeti jogok és szabadságok védelmezésének köntösében.

Az irredentizmusnak a „Kosovói köztársaság”-gal kapcsolatos jelszavaitól mostanára egészen nyilvánvalóvá vált, hogy ravasz előjátékról van szó. Nemcsak Kosovo SZAT és a Szerb SZK alkotmányos berendezését, hanem a Szerb SZK és a JSZSZK alkotmányos helyzetét vonják kétségbe. Öngazgatású rendszerünk szétrombolásának kísérlete ez, tekintet nélkül arra, hogy községről, tartományról, köztársaságról vagy a föderációról van-e szó. A reakciós erők nem annyira polgáraink demokratikus szabadságjogai miatt aggódnak, ahogyan ezt hangoztatják, védelmezve azokat, akikkel szemben törvényes előírásainkat alkalmaztuk, mint inkább saját pozíciójukért, amely egyes országokban megingott a munkásosztály állandó gyarapodása és bérmentés miatt; továbbá a fejlettek és fejletlenek közötti szakadék mélyülése miatt; ennek következtében került sor az új gazdasági rend létrehozásának befagyasztására.

Mivel a jelenlegi kosovói helyzet okai sem számbelileg, sem tartósságuknál fogva nem mai keletűek (ezt értékelte a Kosovói KSZ TB plénuma), véleményem szerint a kosovói elvtársaknak és saját magunknak nyújtható legnagyobb segítség az alkotmány lényegbevágó elveinek következetes érvényesítése kell hogy legyen, eme nagy, az alkotmányfüggelékekből következő vívmányunk érvényesítése, továbbá a társult munkáról szóló törvény érvényesítése, az öngazgatás erősítése és továbbfejlesztése. Nagyon sokat segíthetünk azzal, ha mindannyian harcolunk saját nacionalizmusunk ellen, a tulajdon környezetünkben, otthonunkban megnyilvánuló nacionalizmus ellen.

Természetes, hogy tényleges gyakorlatunk nemcsak a meghirdetett elvektől függ, hanem elsősorban attól, hogy ezeket miként érvényesít-

hetjük; továbbá a vezető társadalmi erők, a munkásosztály és a Kommunista Szövetség társadalmi tudatától. Ezért ezekhez a kérdésekhez állandóan bírálónak kell viszonyulnunk, és mindig vissza kell térnünk rájuk. Természetes, hogy ilyen értelemben állandóan fejlesztenünk kell alkotóképességünket e célok és elvek érvényesítése érdekében.

1977-ben több alkalommal tárgyaltunk a Szerb KSZ KB Elnökségének kibővített ülésén az alkotmány és a Kommunista Szövetség politikája érvényesülésének egyes időszerű eszmei-politikai kérdéseiről. Akkor, véleményem szerint, jó határozatokat hoztunk. E problémák közül néhány megoldatlan maradt, mert a megoldást inkább az állami és végrehajtó szervezetben és kevésbé a Kommunista Szövetségben, a küldöttrendszerben, a társult munkában, a közös érdekek, a munka- és eszköztársítás alapján kerestük.

A JKSZ XI. kongresszusán szabatosan meghatároztuk a köztársaságok és tartományok alkotmányos helyzetét is. Ezt Tito elvtárs beszámolója világosan rögzíti, és ilyen értelemben nekünk nem lehet más eszmei-politikai álláspontunk. Ami a Szerb SZK-n belüli viszonyokat illeti, nyíltan és a rendszerünkben kell megoldanunk. Másrészt az államiság minden túlzott hangsúlyozása e pillanatban a tartományi etatizmust erősítheti, az elkülönülést, és lelassíthatja a konszolidációt Kosovóban. Más lapra tartozik, hogy mi ezt nem szeretnénk és nem kívánjuk. Ugyanis harcoltunk már az etatista centralizmussal, a szeparatista nacionalizmussal, a kispolgári liberalizmussal, amely az alkotmányvita idején nagy hangon hirdette, hogy nincs mit keresnünk a föderáció tolóablakánál, mert van saját tartományunk és saját köztársaságunk. Nem szabad ezt elfelejtenünk. Emiatt teljes mértékben támogatom azt a véleményt, amelyet Dušan Čkrebić elvtárs fejtett ki, és nincs mit hozzáfűznöm.

Ezért az alkotmány és a társult munkáról szóló törvény szellemében — főleg a fejlődés és a folyamatos tervezés tekintetében — e problémákat a jövőben komplexebben kell megvilágítanunk, s nemcsak a fejlettek és fejletlenek relációján, mert termelőerőink minden lemaradása a fejletleneknél, avagy a fejletteknél szükségszerűen mindannyiunk lemaradásához vezet, fékezi a szocialista viszonyok fejlődését, nyomot hagy a kultúrában, az oktatásban, a bővített újratermelésben, erősíti az etatizmust, a bürokratizmust és a többi szocialista- és öngazgatásellenes tendenciát, csorbítja egységünket, a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságát. Mindenki tudja, hogy aki lemarad, az mindig veszít.

Az alkotmány és a JKSZ program-irányvételeinek érvényesítése a leghathatósabb fegyverünk társadalmunk stabilitásának erősítésében, és e harcban kell fejlesztenünk egységünket, differenciálódunk a saját sorainkban, fejlesztenünk a kölcsönös bizalmat és együvé tartozásunkat.

1981. május 9.